

ABOUT THE MORPHOLOGICAL VALUES OF THE WORD „AND”

DESPRE VALORILE MORFOLOGICE ALE CUVÂNTULUI „ȘI”

Natalia STRATAN, PhD, Associate Professor,
„Ion Creangă” State Pedagogical University of Chisinau
ORCID ID: 0000-0003-4807-0094

CZU: 811.135.1'36

DOI: 10.46727/c.27-28-09-2024.p278-280

Abstract. *In the following notes we will refer to various grammatical classes represented by the word and. So, the word and can express in the Romanian language, several morphological classes, with and without syntactic function. Some are easy to recognize (copulative coordinating conjunction), but others pose analysis problems (adverb, noun, reflexive pronoun).*

Keywords: *homonym, mistake, morphological class, morphological value.*

Este știut faptul că diversele clase gramaticale pe care le reprezintă cuvântul *și*, cu *și* fără funcție sintactică, sunt confundate între ele.

Care este cauza care produce greșeala?

a. Omonimia unor forme gramaticale cu valori foarte diferite;

b. Aria limitată de întrebuințare a unora dintre ele și frecvența mai mică de întrebuințare a altora.

Așadar, cuvântul *și* poate exprima în limba română mai multe clase morfologice, cu *și* fără funcție sintactică. Unele se recunosc ușor, altele însă ridică unora probleme de analiză.

(1) În general, valoarea de **conjunție coordonatoare copulativă** este recunoscută cu ușurință.

„Conjunția coordonatoare leagă cuvinte sau grupuri de cuvinte de același fel, la nivelul propoziției, și propoziții de același fel, la nivelul frazei: *Ion și Maria merg la masă.*; *Copilul cel mic de aici și adultul care stă pe scaun sunt rude cu mine.*”

Conjunția copulativă indică asocierea dintre două sau mai multe elemente-conjunția *și*, la care se adaugă: *precum și*; *ca și*: *Am luat de acasă haine, precum și mâncare pentru două zile* [3, p. 215].

În povești, adesea transmise pe cale orală ori destinate spre a fi ascultate, se folosește conjunția *și* cu valoare de conector (aspectual, indicând repetarea unei acțiuni, sau narativ) între enunțuri care prezintă succesiunea unor evenimente: *Și merge, și merge, până se înnoptează bine. Și când prin dreptul podului, numai iaca și ursul: mor! mor! mor!* (Ion Creangă, *Povestea lui Harap Alb*) [3, p. 221].

Conjunția *și* este folosită în asocierea numeralelor dintre *douăzeci și nouăzeci* cu un numeral simplu: *douăzeci și cinci, optzeci și patru, patruzeci și doi*. Exemplu: *Aglaiă avea treizeci și patru de ani*.

Și poate intra în componența locuțiunilor adjectivale: *și mai și* (= *mai frumoasă*): *Andrei avea o mașină și mai și*.

Se mai poate întâlni în structura locuțiunilor adverbiale, făcând legătura între termenii acestora: *așa și așa, când și când, unde și unde*.

În dialog *și* poate apărea singur, atunci când vorbitorul cere interlocutorului mai multe amănunte despre problema discutată, așteaptă urmarea relatării:

– *M-am întâlnit cu el, dar nu părea prea vesel.*

– **(Ei) și?** (= ce s-a întâmplat, ce-a mai urmat?)

Același (*ei*) și se poate utiliza când vorbitorului nu i se pare important ce îi spune interlocutorul?

– *Am vorbit cu el și părea foarte supărat pe tine pentru ce ai făcut.*

– **Ei și?!** (= Și ce dacă?) [5]. Locuțiunea interjecțională **ei și** (?) are în componența ei o interjecție primară și un cuvânt din altă clasă, în cazul nostru, conjuncție. De exemplu: *El spune: Da, dom'le, ei și?*

(2) **Adverbe** de mod care întărește, subliniază cuvântul pe care îl precedă: (cu sensul de repede/ iute/ devreme): *Ai și spus? Ai și rezolvat problema?*

În mod normal, adverbul nu se plasează între auxiliar și verb la formele compuse. Nu vom spune deci niciodată: *Am deja aflat.* Fac excepție adverbele *mai, cam, tot, și*, exprimând continuitatea, repetiția, o acțiune care se produce mai devreme decât ne așteptam:

Am mai citit puțin, apoi am adormit (continuitatea).

A tot sunat telefonul, dar n-am răspuns (repetiția).

Durerea s-a mai calmat (= e relativ mai calmă).

Ai și venit? (= ai venit deja, așa repede) [2]. Când este intercalat între auxiliar și verb are sensul „deja”:

În exemplele ce urmează, vom arăta că cea mai expusă greșelilor de identificare este forma adverbială de întărire **și**, care, în funcție de combinațiile în care apare, dezvoltă sensuri și valori gramaticale total diferite: *Vine luna și marțea.* (conjuncție coordonatoare copulativă); *A lipsit și marțea asta.* (adverb).

Într-o propoziție ca: *Îi plac și lucrurile de bună calitate, și* are valoare de adverb de întărire, de precizare.

Pentru a întări insistența pe un anumit cuvânt, *și* apare frecvent însoțit de un alt adverb de întărire sau de prepoziția *până*, rezultând *chiar și* sau *până și*: **Chiar și (până și) copiii știu că asta este o mare greșeală.**

Când este urmat de un comparativ, indică intensitatea: *Am să-ți aduc alte albume și mai frumoase.*

Și mai și. Este o construcție eliptică, în care adjectivul sau adverbul comparat nu mai este exprimat. Ea exprimă o intensificare a unei aprecieri făcute anterior: *Sora ei era frumoasă, dar ea era și mai și* (= era mult mai frumoasă). Prezența acestei expresii dă vorbirii o notă familiară. Nu se utilizează în limba îngrijită [5].

Adverb de timp: *Cum ajung acasă, și citesc!*

(3) Cuvântul *și* este **pronume reflexiv**, fără funcție sintactică, atunci când marchează și diateza reflexivă: *Și-a imaginat că zboară., Și-a amintit de noi.*

Pronume reflexiv, atribut pronominal în cazul D (aici nu va avea marca diatezei reflexive): *Și-a plimbat câinele.* (are sens de adjectiv pronominal posesiv: *câinele său*) [3].

GAR-2005 susține că reflexivul posesiv marchează identitatea referențială dintre subiect și atributul semantic al complementului direct, îndeplinind funcția sintactică de complement posesiv: *Dan și-a cumpărat cartea din librărie* [1, p. 224].

Pronumele reflexiv dobândește valoare reciprocă în condiții sintactice precise: subiectul este actualizat fie ca subiect multiplu, fie se realizează printr-un nominal la plural. Semnificația reciprocă reflectă o relație simetrică între actanții implicați în acțiunea/ starea exprimată de verb: *Anca și Corina și-au corectat lucrările una alteia* [1, p. 225].

(4) De multe ori nu se recunoaște **valoarea substantivală** a lui *și*. În exemplul: „*Și*” *este o conjuncție coordonatoare copulativă., și* reprezintă un substantiv. Iată ce spun în acest sens autorii *Gramaticii limbii române* (2005): „Unele părți de vorbire pot deveni prin conversiune conjuncții, conjuncția nu își schimbă niciodată calitatea morfologică. Doar în metalimbaj conjuncția poate funcționa ca substantiv, ca, de altfel, orice unitate lingvistică: „*Ca! Este o conjuncție subordonatoare., „Și” este o conjuncție*” [1, p. 653].

(5) Deseori în componența locuțiunii conjuncționale intră conjuncția *și* asociată cu un adverb: *cum și, precum și, cât și, ca și*. Locuțiunea conjuncțională *ca și*, potrivit autorilor GAR-2005, este omonimă cu gruparea *ca și* prin care se exprimă un raport comparativ de egalitate. Faptul

că gruparea *ca și*, substituibilă prin elementul component *ca*, poate impune o formă cazuală nominalului cu care se asociază demonstrează comportamentul prepozițional al acesteia: *Adevăru-i că toți erau tot așa de surprinși de atitudinea unchiului ca și mine.* (Camil Petrescu) [1, p. 654].

Se susține că „Este preferabilă interpretarea grupării *și cu* nu ca locuțiune conjuncțională sau ca locuțiune prepozițională, ci ca îmbinare liberă a conjuncției coordonatoare copulative *și* cu prepoziția *cu*. Un argument important al acestei interpretări este dat de faptul că oricare dintre elementele grupării poate lipsi: *Ion și cu tine sunteți premianții concursului./ Ion și tu sunteți premianții concursului./ Ion cu tine sunteți premianții concursului.* (fac excepție construcțiile cu numerale: *Doi și cu trei fac cinci. Sau Doi cu trei fac cinci. Vs. Doi și trei fac cinci*” [1, p. 635].

(6) **Interjecțiile** se diferențiază de aproape toate celelalte clase lexico-gramaticale prin faptul că nu sunt semne lingvistice, nu denumesc un referent prin intermediul unui concept. Interjecțiile sunt un fel de semnale lingvistice care nu denotă, ci exprimă diverse senzații, sentimente, impulsuri evoluționale sau imită (ori sugerează) diverse sunete și zgomote [1, p. 657]. Combinația de sunete: *șii*, în propoziția:

– **Șiii....!** *spune Mihai!* este **interjecție**.

În concluzie, menționăm următoarele: o atenție deosebită trebuie să avem atunci când unul și același cuvânt apare într-un context sau altul. Cele mai numeroase dificultăți de recunoaștere apar atunci când utilizatorul nu știe să facă diferența dintre diverse părți de vorbire, acestea, în funcție de combinațiile în care apar, dezvoltă sensuri și valori gramaticale total diferite. Pentru că au forme identice, statutul de conjuncție, pronume reflexiv, adverb, substantiv și interjecție se stabilește numai în context, în funcție de regent. Analiza atentă a contextului ne va ajuta să le diferențiem.

Bibliografie:

1. *Gramatica limbii române. Vol. I. Cuvântul.* București: Editura Academiei Române, 2005. 712 p.
2. FORĂSCU, Narcisa, *Dificultăți gramaticale ale limbii române*
<http://ebooks.unibuc.ro/filologie/NForascu-DGLR/adverb.htm> (accesat 11.03.24)
3. PANĂ, Dindelegan G., (coord.) *Gramatica limbii române pentru gimnaziu.* București: Univers Enciclopedic GOLD, 2022. 686 p.
4. <https://voxvalachorum.ro/valorile-morfologice-ale-lui-si-vezi-cate-valori/> (accesat 11.03.24)
5. <https://www.google.com/search?q=adverbe+de+intarire&oq=adverbe+de+intarire&aqs=chrome..69i57.11276j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8#ip=1> (accesat 11.03.24)